„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, па целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 10. У Новом Саду у недељу 20. јануара (1. фебруара) 1885. ГОДИНА XX.

НОТАБИЛИТЕТСКА ПОДЛОСТ.

Ни година дана није још прошла, откако се у Будимпешти родио кикиндски програм При рођењу овог недоношчета Јекелфалуши је вршио бабичке услуге, Тиса је кумовао за љубав српским нотабилитетским покајаницима, а ови га понесоше у народ као ново витлејемско чедо, чију главу Иродова сабља неће сећи, јер ће проповедати ропство и понижење.

Донесоше га у Кикинду. . . Ту дођоше и „мудраци с истока“, данашњи уредници калуђерског „Новога доба“, да се чеду поклоне, да му предаду дарове, и да га још већма обрежу, али ово последње не дадоше нови фарисеји и књижници, не што су ваљда обрезању противни били, него што то још не беше опортуно, као што су и сами својим новим савезницима искрено рекли.

И за тим са својим недоношчетом пођоше по народу српском. . . Зна се, шта и како су радили и како су прошли.

С једне стране ударише у клевете и денунцијацију, а с друге стране призиваху у помоћ велике жупане, солгабирове, сеоске нотароше, у опште власт, па најзад и жандаре и хусаре, те свој програм не само што обешчастише клеветом и денунцијацијом, него га пошкропише и српском крвљу. Своје противнике, присталице бечкеречкога програма, бедише да не стоје на законитом земљишту, да рију против државе и мађарске државне идеје, да су „анархисте“ и бунтовници, да су „катилинарске егзистенције“, па им за то годи неред и незаконитост, једном речи, да су то државоопасни људи, на које треба власт бодрим оком да пази и да их учини безопасним, т. ј. да их затвори. То су писали не само у свом органу, којег су од српско-народне слободоумне странке отели, него су такове гласове пустили помоћу својих пријатеља у све владине мађарске и немачке новине, а нарочито се у том погледу одликовао „Пестер Лојд“. Уједаред постаде „Пестер Лојд“ бранилац Срба и српских интереса. Што је донде као не сита хала зијало на Србе, то сад преко ноћ постаде највећи пријатељ Срба, али оних, који пристају уз кикиндски програм. Но Тисина влада није се задовољила тиме само, да српским нотабилитетима пружи помоћ свога пресбирова, него их је и својим чиновничким апаратом помагала свугде, где су они онако играли, како им је она свирала. У белоцркванском срезу били су најревноснији кортеши за кикиндски програм солгабирови и нотароши, од којих многи нису ни Срби, него Чивути, Немци и Мађари, али за то ипак беху најбољи кортеши Светислава Касапиновића. Солгабирови и нотароши спремили су му дочек како у Белој Цркви, тако и у Уљми, јер је Светислав требао радити за владиног кандидата Михајловића, па „рука руку миje“, али образа богме не опраше никада. Али све им то не поможе ништа, јер им је народ свугде окретао леђа и није хтео ни да зна за кикиндски програм. И тад на збору у Уљми окомише жандари своје бајонете и пушке на слободне грађане, на свесне Србе, те изгонише већину на поље, а унутра остаде нешто Срба, но више Влаха и Немаца са својим нотарошима, пред којима отпоче Светислав Касапиновић развијати кикиндски програм, у којем тренутку затруби убојна труба и хусари почеше сабљама сећи на две хиљаде српских бирача, што беху на поље на улици скупљени. . А за тим поведе власт истрагу и да би избори по владу повољно испали, вргоше у тавницу многе невине људе а присталице бечкеречког програма из Вршца, Јасенове, Загајице и других места.

Прво је дакле претходила клевета и денунцијација, за тим пресија власти, после жандарски бајонети и хусарске сабље, па најзад и хапшења невиних људи.

Тако су српски нотабилитети војевали у ужој Угарској за свој програм а против свог народа, али, хвала буди будној свести српског народа у Банату и Бачкој, они су данас мртви. У животу их не могоше одржати ни велики жупани, ни солгабирови, ни нотароши, нити пак жандарски бајонети и хусарске сабље, јер само она странка може живети, коју народ подржава и за чија се начела маса одушевљава. Но што је умрло међу Србима у ужој Угарској, то је сад оживело међу Србима у Хрватској. Још на гробу српских нотабилитета у Банату и Бачкој није трава ни израсла, а већ нотабилитети у Хрватској пођоше тим истим путем, који ће и њих непосредно у гроб одвести. Ми за то укратко и нацртасмо историју рада српских нотабилитета у ужој Угарској, да би се по томе видело, да ће исти начин борбе и иста прљава, ниска и гадна средства имати и исте последице

И српски нотабилитети у Хрватској преварише свој народ, јер му лагаше, да ће као самостални посланици радити за народне интересе, а овамо су се претопили у народну странку, изневерише барјак слободоумља и посташе јаничари пештанске и загребачке владе; и српски нотабилитети у Хрватској варају свој народ, као да су они нека моћ у држави и као да ће они својом „мудром политиком“ искамџити од владе неке уступке за српски народ, а овамо су проста оруђа у рукама те владе, која ће по свој прилици задовољити себичне интересе појединих Срба посланика, али никад целокупног Српства у Хрватској; и српски нотабилитети у Хрватској ударише по страним новинама у клевете, опадања и — денунцијације против својих начелних противника, као што су то исто чинили и нотабилитети у ужој Угарској. Покорност и ропска понизност према влади, а клевета и опадање против својих начелних противника — то је карактеристика и једних и других.

Чланци у том духу, који карактерише српске нотабилитете у Хрватској, изишли су у загребачким новинама „Народне Новине“, „Agramer Zeitung“ и — у „Пестер Лојду“, у којем се последњем изрично вели, да је чланке у споменутим загребачким новинама обнародовао „српски клуб“. У „Пестер Лојду“ у допису из Загреба поред осталих гнусота и подлости хвали се лојалност „српског клуба“, што овај хоће чврсто да држи уз Угарску, т. ј данашњу владу и т. д Даље се вели ово од речи до речи: „У Угарској је следовао бечкеречком програму кикиндски. Највиђенији и најувиђавнији српски родољуби осетили су се после дуге борбе као синови Угарске и признаше се не само као добри мађарски држављани, него се и ставише на једино могуће, на једино допуштено становиште, на становиште закона“ Дакле они људи, који не пристају уз кикиндски програм, ти нису „синови Угарске“, ти нису „добри држављани“ и ти људи не стоје на „становишту закона!“ Треба ли још већег доказа, да су и српски нотабилитети у Хрватској ударили у подлост, клевету и денунцијацију? Не! Они су пошли клизавим путем одавно, а сад немају ни снаге ни воље, да се народу врате натраг, па ће се с тога тим клизавим путем све даље тоцијати, док најзад не утону и не пропадну са свим у глибу сопствене нискости и подлости. Проћи ће као и њихова браћа по начелу у ужој Угарској, па макар и њих помагали жандарски бајонети и хусарске сабље.

Једнака средства — једнаке последице!..

Л. Н

§. §. §.

Наши калуђери у капутима, а то ће рећи: господа која потегоше параграфе, да њима ископају гроб нашој автономи, почели су озбиљно да се љуте на нас. Криво им је: зашто их не оставимо на миру бар дотле, док не искажу све оно, што им је на перу и на начелу. Жао нам је, али не може да буде . . .

Критикујући чланке „Пред конгрес“, ми смо се дотицали само онога, што је у тим чланцима било, а оно што ће тек доћи, о томе нисмо говорили. У осталом има још један, па онда и опет један разлог, због кога не хтедосмо дочекати, да г. Ђ. В. снесе и последње своје журналистичко јаје у „Нашем Добу.“

Ономе првом узроку, крив је г уредник „Нашег Доба.“ Он још увек свугде и на сваком месту усхићено приповеда, како ће г. Ђ. В. написати „Пред конгрес“ најмање 12 чланака, а ко зна, вели, можда ће их бити 14, па и више Четрнаест чланака господо, то је по рачуну „Нашег Доба“ пуних седам недеља, а допустићете нам, да би то било и сувише, кад би ми скрштеним рукама и хладнокрвно гледали, где ви 7 пуних недеља злостављате нашу автономију.

У осталом, и сам писац тих чланака дао нам је најбоља повода, да му одма одговарамо. А ми одиста нисмо криви, што г Ђ. В. пише све своје чланке по једном рецепту, по једном калупу и употребљује најкрупније речи и тамо, где им места нема. Ево да видите: Онда, кад је г. Ђ. В. писао о томе, да наше автономне установе немају три инстанције, рекао је: „ово је главна мана наше автономије и из ње потиче сво зло.“ Било је сасвим природно што се покренусмо да докажемо, како та „главна мана„, није никаква мана, а кад се то докаже, онда је сваки даљи спор — излишан, а осталих 11 чланака господина Ђ. В. остали би без главе и могли би сасвим лепо недирнути остати тамо, где су. Али нуто господина Ђ. В. Продужујући своје чланке, узео је да пише о данашњој репрезентативној системи. Па шта мислите? Извадио је поново свој новинарски рецепт из џепа, те га преписао за „Наше Доба.“ И тако је одједаред данашња либерална репрезентативна система постала „главна мана“, од које пати наша автономија. Зар није било природно да докажемо, како и та „главна мана“ — не стоји?

Ал нуто по трећи пут гд—на Ђ. В. Он никако да забаци свој новинарски рецепт, те кад у последњем броју „Наше Доба“ узе да пише „о правном одношају између синода и конгреса“, па вели, да

ЛИСТАК.

БОГАТАШЕВА СМРТ.

ОД ЕМИЛА ЗОЛЕ.

Гроф Вертеј је стар педесет година. Потомак је једне најславније породице француске и има грдно имање. Како се срдио на владу, то није најбоље скраћивао време. У научним листовима је публицирао чланке, због којих је добио место у академији за моралне и политичне науке; поред тога је учествовао у великим подузећима: час за земљорадњу, час за сточарство, а час опет за лепе уметности. Једном буде, шта више изабран за посланика и изашао је на глас са жестоког опонирања.

Графица Матилда Вертеј имала је тридесет и шест година. Она је важила за најлепшу плавојку у целом Паризу. Лице њено изгледа, да постаје сваком годином све нежније. Пре је била мршава, а сад јој се плећа лепо заокруглила. Никада лепша није била. Кад је дошла у друштво, женске од двадесет година су јој завиделе због златне косе и беле боје на лицу.

Гроф и графица воде један од оних домазлука, о којима нико ништа не говори. Њихов брак био је склопљен, као што је обичај у њиховим круговима, да се склапају бракови. Говоре шта више, да су шест година врло добро живели. Из доба тог потиче и син Фернанд, који је био капетан и ћи Бланха, која се пре годину дана удала за г. пл. Бисака. Деца су била једина веза међу родитељима, који се од неког времена сасвим отуђили. Спољашно били су добри пријатељи у колико је то њихов заједнички егојизам допуштао. Они се питају међусобно за савет, они чувају пред светом најфинију форму, код куће се пак повуку у своје одаје, у којима се после по вољи може говорити са своји пријатељи и познаници.

* * *

Кад је Матилда једном око два сахата после по ноћи дошла кући са неког бала, рече јој служавка, кад ју је свукла, ово:

„Господин гроф осећао се синоћ нешто болан.“

Пола у сну окрене јој графица са свим лепо главу:

„Тако?“ а затим се пружи на постељу и рече у кратко:

„Пробудите ме сутра око десет сахата, очекујем модискињу.“

Сутра дан, кад графа није било при доручку, распита се графица за здравље његово; после шта више реши се, да сама оде к њему. Затече свог мужа у постељи, бледог али ипак у доста добром стању. Већ су била три лечника и саветовали се лагано. Пред вече ће опет посетити графа. Болесника негују два послужитеља. Озбиљно и немо корачају по ћилимови, те им се кораци ни не чују. У великим дворанама и болест се шта више појављује чисто и достојанствено . . .

„Заиста сте болни пријатељу?“ пита графица при уласку.

Гроф гледи, да се насмеши.

„О, та ја сам само уморан,“ одговори он. „Треба ми само мало мира . . . Хвала вам, што сте се до мене потрудили.“

Тако су прошла два дана. У болесниковој одаји све је достојанствено; свако парче намештаја је на свом месту; лекарије ишчезавају не остављајући за собом трага. На белим образима послужитеља не види се ни најмања црта умора. Па ипак, гроф врло добро зна како стоји; дознао је од лекара истину, те се лепо покорава њиховим налозима. Већином лежи по неколико сахата са склопљеним очима, а после укочено гледи дуго у празну одају. У веселим круговима приповеда графица, да јој је муж нешто болешљив. У животу није ништа променула: она једе, спава и излази у шетњу у уобичајено време. Само јутром и вечером долази лично, да се распита о грофу.

„Но? Осећате л' се боље пријатељу?“

„О, да. Боље ми је. Хвала вам моја драга Матилдо!“

„Ако хоћете, остаћу код вас.“

„Не. То би било излишно. Фрања и Јулије су довољни . . . . Зашто би се напрезали?

Они се разуму и знају. У животу су били растављени, па тако хоће и пред смрт. Гроф осећа горко задовољење егојисте, који хоће на својој постељи да остане сам, поштеђен од лицемерских суза. Он жели како за себе, тако и за грофицу, да их мимоиђе какав судар. Последња му је воља, да као човек што пристојније оде са света и да се нико на њега не згади, или пак сувише потруди око њега.

* * *

Па ипак једног вечера осети он, да му дисање застаје, зна, да му је то последња ноћ. Графици, која му редовно долази у посету рече, скупивши сву своју снагу, да се осмехне, ово:

„Не ид'те одавде . . . . Врло ми је тешко.“

Она са своје стране није се другом чему ни надала, те остане код њега. Лечници у осталом не остављају више болесника. Оба послужитеља врше своју дужност једнаком, немом тачношћу. Дозвана су и деца Фернанд и Бланха, која заједно са матером својом не остављају више очеву постељу. Остали рођаци седе у побочној соби. Тако прође ноћ у бризи и озбиљности. Гроф може умрети, јер етикеција није ни мало повређена.

Али он се не жури и изгледа, да је сву своју снагу скупио, не би ли мирно умро. Дисање његово у тужној соби је тако, као да избија рђав сахат. Јер ово је прави џентлмен, што сад издише. Тек кад је жену и децу нежно загрлио, окрене се зиду и издану.

Сад се наже један од лечника, да затвори мртвацу очи. Затим се окрете и рече мирним гласом:

„Све је свршено.“

Уздисаји и суве прекинуше на то тишину. Графица, Фернанд и Бланха су клекли. Они плачу, покривши лице рукама; лице им се не види. Напослетку се повуку натраг; оба детета подупиру матер своју, која нађе за добро, да се код врати заљуља и да своје очајање уздисајем покаже. После тог тренутка поче припрема за погребну помпу.

Лечници остављају сад собу са погнутим леђима и изгледају врло тужни. Послано је одмах по свештеника, да се моли богу. Поред тога бдију и два лакаја укочено седећи на столици. Један од њих види заборављену кашику, устане и спусти је у џеп, да не би ништа помело мир у соби.

Ујутру се чује у великој дворани лупање

тај положај није никад тачно обележен, он преписује и опет из свог већ измрљаног рецепта: „поглавити узрок данашњих заплета у нашем црквено автономном животу лежи у тој аномалији“... Е сад говорте ви с тим човеком. Њему је све „главна мана“ и „поглавити узрок“, као што је неким журналистама, који пишу огласе, некакав „шекер“ главни и поглавити лек против свега и свачега.

Нека нам верује г. Ђ. В. да у његовим чланцима „Пред конгрес“ има једна „главна мана“, а та се састоји у томе, што он „главну ману“ тражи свуда и на сваком месту.

У осталом је најновији чланак г. Ђ. В. и сувише занимљив, а да га се укратко не дотакнемо. Слутили смо до душе унапред, да ће се г. писац међу оне силне параграфе пре а после заплести, али да ће то већ у V. чланку бити, то нисмо претпоставили. Па опет се тако десило. Г Ђ. В. сустао је и заплео се већ сасвим; наводи параграфе којима места нема, неке §. §. цитира погрешно, а што је наглавније; побија сам себе на најгрознији начин.

Ми желимо само једно. Кад овај последњи став докажемо гд- ну Ђ. В. нека прими наше уверење, да ми о његовој интелектуалној способности нећемо мислити горе, но што смо досад мислили. Г. Ђ. В је свакојако највештија и најинтелигентнија снага међу господом „калуђерима у капуту“, ал кад већ и он не уме да брани ни да одбрани њихову ствар, него при том грозно наседа, заплеће се и не зна већ куд ће: — онда ће бар г. Ђ. В. веровати, да се ствар коју он брани, не да бранити. А сад на посао:

Пишући „о правним одношајима између синода и конгреса“ почиње г. Ђ. В. од речи до речи овако: „Поглавити узрок данашњих заплета у нашем црквено-автономном животу лежи у тој аномалији: што није ни законом ни саборским устројством тачно и прецизно означен делокруг синода и конгреса.“ Па мислите ли, да је сад нужно да ми наведемо и IX. зак. чл. од 1868. г. и саборско устројство од 1885. г. те да тако докажемо г. Ђ. В. да и закон и устројство означују тачно делокруг сабора и синода? Не, то није нужно. Г. Ђ. В. чини то у своме чланку сам. Кад пређемо преко оних силних параграфа, година и сабора које г. Ђ. В. без нужде наваља, па се држимо оне ствари о којој је реч онда ћемо наићи на ова места:

„„Радикали“ се чисто и тврдо држе IX. зак. чл. од 1868. год. по коме је закон пуну и неограничену власт дао једино и искључиво конгресу у свима питањима тичућих се цркве, школе и фундација...“ Па дабогме господине Ђ. В., дабогме! Видите како и сами знате да закон тачно и прецизно опредељује права конгреса. Но знате ви где је означен и делокруг синоду јер мало ниже велите: „.... синоду је означио делокруг у §. 18. и 19. саборског устројства.“ Јесте господине и ако не §. 18. а оно §. 19. означује делокруг синода, онај делокруг, који не спада у расправу сабора. Па кад све то знате, зашто онда започињете свој чланак с важним речима, како ни закон ни устројство не означавају делокруг ни сабора ни синода, те је то „стваран узрок“ целог неспоразума?!“

Ал дабогме! Мислили сте ваљда да ће они остали параграфи, имена и године, заглунути публику, те неће ништа видити, до ли једину вашу велику и свестрану — научност, па ће се најзад тој вашој научности и поклонити.

У опште г. Ђ. В. много рачуна на несхватање, незнање и лакомисленост публике. Да тако не мисли, он не би ни писао онаке чланке, а био би и мало савеснији у цитатима. Навести један параграф мање или више, то је господину Ђ. В. толико исто, колико попити после ручка шољу црне кафе, а да ли томе параграфу има места или нема, то је за њега маленкост. Нека је само што више §. §. §. на броју, ствар ће изгледати научнија, знање дубље а многи ће се богме од силесије параграфа поплашити, те негледуш положити оружје.

Ево да наведемо само примера ради како се разбацује г. Ђ. В. са параграфима. На једном месту вели да су по §. 2. саборског устројства патријар и епископи по своме достојанству чланови сабора У §. 2. о томе ама баш ни помена нема, но то опредељује доцнији параграф. Господ. Ђ. В. вели и то, да §. 18. и §. 19. означују синоду делокруг, а затим вели: „у §. 18., 19., 20. и 21. саборског устројства прецизира се пре свега оно, што позитивно у делокруг сабора спада...“ Дакле §. 18. саборског устројства назначава по г. Ђ. В. најпре делокруг синода, затим §. 18. прецизира делокруг сабора! А знате ли како гласи тај §. 18.? Он гласи дословце овако: „Седнице сабора јавне су. Председник има право одржавати ред и мир а слушаоци имају се мирно понашати.“ Ето то вели §. 18 Е ал кад треба да буде параграфа што више на броју, онда г. Ђ. В. пусти да тај §. означава и делокруг сабора и делокруг синода и још ће на послетку можда у своме XIII. чланку пронаћи да је §. 18. „главна мана“ наше автономије.

Но да прекинемо.

После овога свега могли би сад једино још ударити у шалу, а то нећемо. Озбиљна су времена настала, а г. Ђ. В. мисли зацело озбиљно, кад пише своје чланке. Нећемо да му кваримо вољу, и онако ће му бити доста тешко да се из оних силних параграфа измота. Други ће зацело изгубити вољу да му на том пољу сљедују.

J. T.

Политички преглед.

Наше правосуђе. — На угарском сабору водила се последњих дана у овој недељи дебата о буџету министра правосуђа. Том су приликом чланови опозиционих странака оштро критиковали стање нашег правосуђа, а слику истога најдрастичније је изнео посланик Константин Олај, који је у главном ово рекао: „Наше је правосуђе са партајним интересима, корупцијом и непотизмом окужано. Насиље и самовоља непрестано расту. Већина наших су судија у цивилним парницама незналице, а врло их често руководи зла намера и друге ниске побуде. Под провизоријом (Бахово доба и доцније) беше наше правосуђе много боље. Нико данас не верује више у непристраност судова, него свако држи, да су на зло брзи, поткупљиви и пуни ужасног незнања“. На ове речи прекида председник говорника, а овај хоће даље да говори о злоупотребама при прошлим изборима, но председник га поново прекида. Најзад завршује говорник овако: „И баш они чине најгора безакоња, који су по позиву свом позвани, да сваку незаконитост казне“. — Тако посланик Олај, а да случајно живи у српским крајевима, он би онда могао црну слику нашег правосуђа још драстичнаје нацртати. Тај би посао могли на себе узети н. пр. „наш“ Стојачковић или Михајловић, е али ко би онда аминао влади? Не може се служити и богу и ђаволу, па ко се овом другом неч предао на милост и немилост, тај више не може народу користити. — Буџет је у опште примљен. Сад следује специјална дебата.

Из Боке которске долазе нам немили гласови. Села су попаљена и опустела, становништво у пола расељено, година је оманула а у земљи влада још увек ванредно стање. И неможе се ласно штампати све оно, што тамошњи дописници пишу. На строгост војених судова се људи јако туже. Бива да по неколико њих отправе преко мора на 5, 7, и 10 година робије. Међутим су се неки од осуђеника вратили из Црне Горе у Боку с тога, што им је тамо од неких обречево помиловање.

Из Македоније стижу све прње и жалосније вести. Тако су пре кратког времена украли Турци из села Суха 5 бугарских девојака. Најжалосније је међутим, што читамо у „Македонском гласу“, што је грчки владика у Солуну, у кога је мати једне Бугаркиње, коју су такође Турци украли, потражила помоћ, да своју ћерку добије натраг, просто на просто том приликом рекао: Због једне Бугаркиње није вредно да квари своје пријатељство с Турцима.

У немачком државном сабору поднели су социјалистички посланици свој пројект о заштити радника. Осим тога поднели су резолуцију, којом се Бизмарк позива, да сазове интернационалну радничку конференцију, која би имала већати о нормалном радничком дану, и забрани дечијег рада и о другим сличним предметима.

Из листова.

О Босни и Херцеговини пише војвода Богдан Зимонић „Српском Листу“ међу осталом и ово:

„Власти Аустро-Угарске исповедају да хоће право, и раде само оно што је на закону основано, но ја питам: Могу ли се закони мађарски слагати са обичајем херцеговачког народа па и са местом херцеговачким? На сваки начин мислим да не могу. И какав је то удар за мене као за старог Србина Херцеговца а при том још свештеника кад сам пре месец дана донео једно писмо на пошту у Гацко (Метохију) па ми та пошта баци говорећи ми: Непримам, није потписато латиницом. А одкуда за бога, да ја од 70 год. данас знам латиницом писати, и што ће то мени? Дакле и сад неповерење над Босном и Херцеговином. Има ли икаквог народа на свету, који не сме питати за своје животне интересе осим Бошњака и Херцеговаца! Ако се данашње време не слаже с мојом старости, ни моји херцеговачки стари обичаји не могу се слагати са данашњим установама, то су већ ја мислим и власти увиђеле. Верујем у силу власти, да ће ова прекршити народне обичаје али с овим не могу веровати да ће ови народ успокојити ни привући праву оданост народну, а где год нема праве љубави ту на сваки начин има мржње, која се кад тад мора показати. Види се да се скоро сваки дан поједини налази незадовољним, а незадовољство појединаца може имати уплива и на масу народа“.

ДОПИСИ.

У Будимпешти, после св. Саве. — Како пређашњих година, тако и ове године прослависмо свечано спомен св. Саве и нашег највећег добротвора, Саве Текелије, који заиста у свему пристаје уз св. Саву. Ја ћу вам у две у три рећи, како је овдашња омладина прославила св. Саву. По старом обичају светила се после службе водица у Текелијануму. Том приликом видесмо на окупу леп број овдашњег српског света. Кад се водица осветила, рекао је питомац Богдан Гавриловић лепу реч у спомен св. Сави и именњаку му Сави Текелији. После овога говора уз неколико згодних речи изнесе надзорник Текелијиног завода г. Стеван В. Поповић жељу Саве Текелије, да се у његову заводу оснује пантеон, и позва питомце, да буду апостоли ове жеље, не би ли се што пре оваплонила.

У вече је била у „Колу младих Срба“ свочана седница, на којој је члан Милан Поповић предавао „О појезији и науци“. Предавач је и добро одабрао и добро извео предавање своје, а довео га је у свеву с прослављеним даном. Беседе, које се до сада обично на св. Саву држале, ове године није било, а неће је ни бити. Коло је решило, да приреди село, али сва је прилика, да ни села не ће бити.

Хоћу да употребим ову прилику, па да вам речем коју о умном и друштвеном животу и раду овдашње омладине, наравно ђачке. Свак ваља да зна, да су књижевни састанци у Текелијануму и „Коло“ средокраће умном и друштвеном животу овдашње омладине. По раду на овим књижевним зборовима може се у неколико пресудити вредност овдашње омладине.

По текелијанским правилима држе питомци сваке друге године књижевни састанак, на који може доћи и где може радити као гост сваки члан српске ђачке омладине. Кад се сетимо бујнога живота за доба Преходнице, онда нам садашње кретање изгледа врло млитаво. Истина, ми не ценимо бог зна како пређашњи рад и кретање; Преходничин рад није имао одређеног ваљаног правца, те за то ни није могао бити реалне користи ни вредности. Али се ипак радило, живо кретало, отимало. Али ми нећемо да јадамо ни кукамо; то нема смисла, а немамо баш ни разлога. Признајемо да се и сада ради, и ако не онако живо. Него ипак морамо да признамо, да никако не држимо за ваљан онај правац, који сада влада на тим састанцима, просто због тога, што тај правац није кадар да развија самосталног мишљења у члановима. Није овде места да говоримо какав је тај правац; учинићемо то другом згоднијом приликом.

Што се „Кола“ тиче, кад поредимо рад ове године с радом прошле године, морамо да увидимо, да „Коло“ опада, назадује. Предавања је мало било, а још мање збора и говора, дискусије. Као узрок свему томе навешћемо само немар, равнодушност. Време је, да се мало озбиљније ради.

Вести из места и са стране.

Забрањено предавање. Предавање „о цркви литургији и вери православној“, које је био заказао г. професор Мита Калић, забрањено је. Ми ову забрану просто не разумемо, јер нам није још ништа о томе познато, да су код нас у Угарској проглашене ванредне мере.

Како утичу на наш прост народ дипломе и награде за на новосадској изложби женских

чекића, то су раденици, што дижу сад лепу капелицу и сред ње катафалк. Цео дан је посвећен балзамисању лешине. Дотични вештак ради са своји спомоћници при забрављеним вратима. Сутра дан — јер ће грофа однети доле у капелицу — биће лепо обучен и изгледаће, да светли младићском лепотом.

* * *

На дан погреба пуни се од девет сахата из јутра непрестано дворана. Син и зет уводе госте у дворану; клањају се учтиво немим поздравима, чувају на себи израз туге. Све, што има гласа, стекло се ту: племство, војска, званичништво све до сенатора и академичара.

Једва око десет сахата крене се спровод у цркву. Са мртвачких кола прве класе вију се перјанице, тешке драперије, обшивене златним рубом висе доле. Крајеве мртвачког покрова носи: један маршал фрацуски, један кнез, стари пријатељ покојников, један министар на расположењу и један академичар. Фернанд пл. Вертељ и господин пл. Бисак иду на челу пратње. За њима непрегледни редови особа у црним рукавицама и фраковима.

У целом срезу вароши је велика узрујаност. Све то вагиње на прозоре. Људи на улицама праве „шпалир“, шешири се скидају, а сви посматрају — помпу. Саобраћај је спречен, безбројна кола, што иду за спроводом, готово су празна, „омнибуси“ и фијакери чекају на раскршћу; чује се како псују кочијаши и бичеви пуцају.

И за време све те гунгуле закључала се грофица Вертељ у одаје своје и извјавила је, да је сва болна од туге и жалости. Тамо лежи на једном chaise longue, игра се с гомбом опасача свог и гледи нежно уљуљана у сањарије.

У цркви траје церемонија два пуна сахата. Сво свештенство је на ногама; од раних часова се види, како иду непрестано овамо онамо, заповедају, тару зној са чела или се свађају. На средини је капелица осветљена многим свећама. Једва се спровод смирио. С лева стоје женске, с десна мушки; оргуље почињу своје ламентације, певци певају тужно, а бледе буктиње шире своју дрхћућу светлост на том помпом.

„Шта, зар Фор неће певати?“ — пита један посланик свог суседа.

„Мислим, да ће!“ одговара му сусед, један бивши префект, леп човек, који и сад кокетује са женскињем.

И у том захори се свечано певачев глас по божијем храму.

„Каква школа, каква вештина!“ шапуће опет бивши префект и маше с главом усљед усхићења.

Све је освојено. Даме се смешкају и сањају о будућим уживањима у опери. Какав је дар тај Фор! Један пријатељ покојников шта више примећује:

„Никад није Фор лепше певао. Каква штета, што га Вертељ баш данас није могао чути, а он га је баш радо имао.“

Дечаци у црним огртачима заокружују катафалк; за њима „чинодејствују“ двадесет свештеника; клањају се, мумлају латинске молитве и каде. Напослетку ожалошћени код сандука пружају једно другом освећену водицу и растају се руковавши се. На пољу сија јарко сунце на множину, што је изашла из мрака.

* * *

Красан јунски дан је. По топлом зраку лети „свила“. На малом месту пред црквом велико је гурање. Ко не може да иде даље, тај се склања на страну. Дуго треба, док спровод дође опет у ред. Сасвим напред су мртвачка кола, а пред црквом стоје још последња. Све се примиче гробљу.

У свом екипажу осећа се човек напослетку добро; чисто се може забунити, па помислити, да је сад пролећем на шетњи каквој у Боа де Болоњ. Како ишчезоше мртвачка кола из вида, отпоче се пријатан разговор. Даме причају о радостима летње сезоне, мушки о својим пословима.

„Кажите ми драга, хоћете ли путовати ове године?“

„Може бити. У суботу идемо на наше добро на Лоари.“

„Јел'те да ће се акцијонари састати прексутра? Треба да идем у одбор али послови... не знам хоћу ли примити избор.“

Сад стиже спровод међу редове дрва. Лиснате вруне шириле су дебо лад, а сунчани зраци весело провириваху кроз лишће. Ту повиче једна дама из кола:

„Гледте, како је дивно овде!“

У тај мах уђу и мртвачка кола у гробље. Разговор престаде и ништа се не чује, до шкрипање точкова по шљунку. Још доста времена треба, док се стагне на место, јер Верљева гробница је сасвим на другом крају с лева: један породични саркофаг од бела мрамора на форму капеле, украшене богато вајарским радовима. Пред уласком спусте сандук и почеше говори.

Свега четир говора ће се држати. Министар на расположењу срта покојника као познатог ђенија. За тим говори један пријатељ му о његовим породичним врлинама рекавши, да га цео свет оплакује. По том предуве реч господин један, кога нико не познаје — као изасланик индустријског друштва неког, чији почасни председник покојник беше. Напослетку поче да говори господин један у име академије за моралне и политичне науке.

За време тог дугог времена, забављаху се присутни са надгробним споменицима и у мрамору изреваним натписима. Гдегде чује неко по коју реч. Тако и старац један са сувим уснама пола фразе: — — „врлина срца, племенитост и доброта његове душе“ — — маше главом и мумла:

„Да, знао сам га добро; био је потпун обешењак.“

Ово последње „збогом“ изгуби се у ваздуху. Свештеници благословише и светина се разиђе. У гробљу осташе само гробари, која спуштаху сандук у гробницу. Трење ужета даје подмуо глас а сандук пуца. Господин Вертељ праспео је у своју последњу кућу.

И грофица међутим није се макла са свог chaise longue.

Она се непрестано још игра са гомбама свог опасача, уљуљана још у сањарије, док се лагано не спусти румен на образе лепе плавојке.

О—нац.

рукотворина изложене радове — о томе се најбоље може свако уверити из писма, којег је из Стапара од једног земљеделца добила гђа Савка Суботића и које нам је писмо споменута врла родољупкиња на расположење ставила. Исто писмо гласи: „Имам вами захвалити, што сте моју ћерку Стевку препоручили српској новосадској изложби, да је вредна и добра раделица. Тако је одбор и одобрио мојој сиромашној девојци дукат за понос и спомен рада свог на изложби новосадској српских женских рађевина. — У Сомбору на св. Стевана 1884. држана је скупштина Српкиња госпођа Сомборкиња. На ту су позване и наше раделице и њихови оцеви или матере. Кад сам ја добио позивницу и остали моји пријатељи, наш бележник заповедио је, да се имамо свечано обући и у сомборски магистрат у велику дворану отићи на састанак. То ми је мило било. Кад сам отишао у онако велику скупштину и међу онаке велике и одабране Србе и Српкиње, кад сам чуо беседу г. учитеља Нике Грујића и управитеља српских сомборских школа, како се зачела новосадска изложба и како се наш српски народ у Аустро-Угарској показао сад као од векова не — то ми је мило било, особито што су сиромашне раделице награду добиле у новцу и диплому, а газдачке кћери добише само дипломе и похвалу од одбора новосадске изложбе. Дај боже, да будете живи и здрави и да моју Стевку и даље похвалите. Кад је Стевка помешала дукат с остали, вели, овај ми је најмилији, него сви други. Волијем ову диплому него ли ма какву икону и вели: живила милостива госпођа, која се на ме сетила. Да није ње било, не би било дуката, нит на грлу ђердана. — У Стапару 3. јануара 1885. Јован Ђаковић, земљеделац“.

У познатој ствари хрватског посланика Радошевића, донео је официрски суд части у Загребу коначну пресуду, којом се изјављује, да споменути посланик губи шаржу официра с тога, што је потписао адресу Старчевићеваца, која у себи по официрском мишљењу садржава велеиздајничких израза. Ова ће се пресуда поднети мађарском хонведском министарству, па чим је ово потврди, онда ће се публиковати. Из овог изилази, да човек, који је случајно официр у резерви, може до душе имати свог мишљења, али само се исто мора подударати са владиним, иначе зло и наопако. „Слобода“ мишљења важи само, ако је влади по вољи, иначе се свака противност у мишљењу проглашује за велеиздају. Лепа слобода!...

Из Вел. Бечкерека нам јављају: „Ми имамо у нашој средини српску књижару, но како се иста могла до данас да одржи и како она још и данас може да постоји — нами је загонетка. Једино ако мож мо као узрок за то све узети чврсту вољу и пожртвовање самог књижара и штампара г. Ј. Грчића. Несрби газде гледају у овог човека као у неког српског „месију“, ругају се српској фирми, „рацким“ књигама и свецима, а бива да кад се смркне и понеки камичак падне у књижару. Исто тако често нађе исти књижар своје изложене иконе и слике ножем испаране. Срби опет и не хају за исту књижару. Па не само то, него кад је пре две године г. Грчић дошао амо, па онда отишао у околна српска места, да тражи познанства и наручбина, би оптужен као антисемита и панслависта а као таквог га је денунцирао тадањи кнез ботошки Србин. Највише српски учитељи и попови у околини не маре што у Вел. Бечкереку имамо срп. књижару и штампарију. Учитељи набављају деци школске књиге тек фебруара месеца, а млогима је и учитељима и поповима лебац — денунцијација. — Имамо ми овде и „клостер“, у коме су више од половине Српкиње ђаци и то највише поповске ћери. Српка књига нема приступа у тај завод, јер калуђерице не знају српски, па с тога забрањују сваку српску књигу, јер јој не знају садржаја. Од Бечкеречана Срба тек ако кроз 2—3 недеље завири по који у књижару. Кад му се ту каква српска књига понуди — одговор је обично: знате нисам прочитао још ни ону прву, што сам је од вас купио, још није ни исечена, — та ја никад не читам“. — Ако је све то тако — у шта ми од наше стране ни најмање не сумњамо, онда је доста жалосно, што се баш у Вел. Бечкереку збива.

Под суд. Као што смо извештени, оптуженици због крађе адиџара од 40.000 дин., а наиме: Јозеф Акселрад, Марко Розенфелд, Јован Михен, и Јаков Валдман, стављени су под суд и у притвор. Жена Јозефова Катарина пуштена је.

Критика.

[Албанија, црте о земљи и народу, од Ђорђа Ђурковића. Сарајево, штампа земаљске штампарије 1885. год. Цена?]

I.

Кад прочитасмо ову књигу, удари нам румен стида у лице, па се и нехотице сетисмо једног догађаја, кога су старе кронике забележиле: Било је оног дана, кад је татарски кан Тамерлан први пут надбијо Бајазита. Разбијен и гоњен, побегао је Бајазид са остатцима своје посрамљене војске у гору. Усред црне ноћи клео је и небо и земљу, кад ступи прид њега, његов хисторичар. „Шта хоћеш робе?“ — „Хоћу да ти прочитамо опис данашње битке, кога сам спремио за хисторију“. И „непристрасан“ хисторичар узе да чита, како је оног дана силан Бајазид победио, сатр'о и уништио Татаре. . . „Јел добро господару?“ Бајазид је пун усхићења усклинуо: Сад видим да ми и шкрабала могу користити“.

Господин Ђурковић може са својим делом о Албанији бити у извесном погледу потпуно задовољан. Бајазитов хисторичар није срамније лагао, но г. Ђурковић. Не српска, него ни целокупна светска књижевност нема дела, које би се у погледу дрског, безобзирног и срамног изопачивања истине, могло такмити са „Албанијом“ г. Ђурковића. Кад је то дело први пут угледало света на немачком језику, (ова српска књига је само превод) носиоци наше освојачке политике мора да су као оно и Бајазид усхићено узвикнули: „Сад видимо, да нам и шкрабала могу користити!“

„Албанија“ г. Ђурковића је са свим његова, јер онака Албанија, какву он црта, проето не постоји.

Ми радо признајемо, да је тешко писати о Албанији, нарочито у етнографском погледу. Становништво је измешано; сасвим тачне статистике нема, па се ту лако западне у погрешку. Али погрешке г. Ђурковића нису нехотичне, нису књижевне погрешке. Ко год прочита дело г. Ђурковића до краја, тај се не може ни тренутка посумњати у праву намеру пишчеву. Није тај господин писао за то, да поучи и обавести свет о правом стању Албаније, него је ишао за тим, да створи некакво „право“ Аустро-Угарској, како би могла своје батаљоне што даље шиљати на Исток.

Боже нас сачувај да само и помислимо на то, е ће г. Ђурковић одиста постићи своју намеру. Мали је он зато. Али хоћемо да жигошемо његову књижевничку несавесност; хоћемо да покажемо тог српског посланика „даљског среза“ нашим читаоцима у правој боји. Тај човек, који данас у „српском клубу“ у Хрватској игра једну од најглавнијих улога, тај човек који се истакао пред поштеним али невештим посланицима наше крајне Крајине, да их он предводи у обрани Српства, тај човек није ништа друго доли прост агент, књижевни најамник оне несрпске и нечовечне политике, која иде на то, да Аустрија пороби цео Исток.

У прекјучерашњем 29. броју бечке Пресе, коју уређује г. Ђурковић, има чланак о Македонији. У том се чланку лажно доказује, како ни у Македонији, ни у косовском вилајету, од свега становништва није бар $^1/_3$ ни српска, ни бугарска, ни јеврејска, ни грчка ни циганска, те према томе немају на те покрајине „квантитативног права“ ни Срби, ни Бугари ни Цигани, ни Грци ни Јевреји. . . Па дабогме, кад тако стоји ствар, онда су те покрајине „пусто масло“, те има на њих највише права — Аустро-Угарска.

Иста мисао, која провирује у том чланку о Македонији, провирује и у Ђурковићевој књизи: „Албанија“. Није бар никаква тајна, да Аустрија од окупације Босне и Херцеговине овамо, јако швалерише с Албанијом, нарочито са католичким елементима Албаније. Створила се чак нека католичка „албанска лига“, која хоће да се отцепи од Турске, а да се прикључи Аустрији.

Да начини ту Албанију великом, и да бар на папиру стлачи сав српски елеменат, то је циљ Ђурковићевог дела: „Албанија“. Ми Срби нисмо у Албанији нигде староседиоци; нас нема данас ни на Косовом Пољу, или смо бар по тврђењу г. Ђурковића и тамо у мањини.

Тешко је било г. Ђурковићу да изнесе онако крупне и дрске улажи, какве је изнео у књизи: „Албанија“. Да би то могао учинити он се морао пре свега начинити — луд. На завршетку књиге иснесене су читаве две стране наслова оних дела, које говоре о Албанији. И поред свег тога вели писац, да пре њега ни један западни Европејац није допирао у извесне крајеве Албаније, да је Албанија „непозната земља“ и да је он број становника и народности, определио сам, како је знао и умео. Необорима је истина, и ми ћемо ту истину доказати, да постоје статистички бројеви о Албанији од разних меродавних људи и хисторичара, али се поред свег тога г. Ђурковић ни на једног досадањег писца у томпогледу не позива, него кроји цифре сасвим онако, како је њему воља. А његове цифре говоре у пркос свима осталима: — „Нема Срба!“

Према овоме могло би се узети двоје: — Или г. Ђурковић није умео употребити ни један меродаван књижевни извор; није знао ни најпростије ствари о Албанији а узео је да пише о томе дело, или је хотимично на најнеистинитији и најдрскији начин лагао, и то лагао на штету свога рођеног народа? Оно прво не можемо претпоставити, јер г. Ђурковић наваља изворе, а после, ни једна једина његова неистина не иде у прилог српском народу, но се те неистине на штету Срба нижу једна уз другу тако доследно, да се ту јасно види намера. Морамо дакле претпоставити оно друго, морамо претпоставити, да је г. Ђурковић злоупотребио истину, злоставио науку, обрукао књижевност, а то све за то, да послужи несрпским циљима и тежњама. У осталом г. Ђурковић је од вајкада признавао, па ће можда и сада признати, да по његовом мишљењу једини спас Срба лежи у томе, ако се под Аустро-Угарском — сједине. Г-дину Ђурковићу је слободно мислити како хоће, али нек онда не сакрива трагове, и нена не каља и нашу књижевност и своје књижевно достојанство изнашајући најгрубље неистине.

Ми ћемо у идућем чланку кратко и јасно доказати све оно, што рекосмо о „Албанији“ г. Ђурковића. Но не можемо а да овде на крају не замеримо критичару „Стражилова“, што је мимо свију осталих српских листова подигао у небо, и препоручио српској публици ово дело. Ми радо верујемо, да је то било без дубљег промишљења, олако на брзу руку, или можда негледуш, али се дотичемо те ствари, да једном за свагда подигнемо свој глас против таких књижевних „поступака“. Треба читати и промислити о оном, што се критикује, јер су нашој књижевности већ доста нашкодиле: критичка несавесност и некакве похвале из — пријатељства.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

„Матица Српска“.

Ванредни састанак књижевног одељења 12 (24.) јануара 1885.

Др. Ђорђе Натошевић, Ђорђе Рајковић, др. Ђорђе Дера, и секретар А. Хаџић, као изаслани пододбор, подносе своје мишљење и предлог о издавању библиотеке за народ из фонда Петра Коњевића.

По том предлогу, који је с неким малим изменама усвојен, одлучено је, да се издају од прихода фонда Петра Коњевића „Књиге за народ“, које ће доносити така поучна и забавна дела, која ће народ наш подизати и снажити морално и материјално, и која ће га псучавати, како да чува и негује своје здравље.

Да се наш народ морално подигне, траже се дела: о васпитању и учењу деце, домаћем и школском, у основној школи и после школе; о васпитању нашег женског света, о задатку и дужностима Српкиње као жене, матере и домаћице; о задатку и дужностима доброга оца, мужа и домаћина; о дужностима доброга момка и девојке, доброга господара и госпође, доброга слуге и слушкиње, доброг трговца и занатлије, доброг општинара и грађанина, доброг старешине, породичног и општинског, и доброг свештеника, учитеља и учитељице, научењака, лекара, чиновника, и т. д.

Да се наш народ материјално подигне, особито се тражи, да се пишу дела: о дизању и држању стоке, и у опште и посебице; о дизању и држању коња, краве, овце, козе, живине, пчеле, свилене бубе и рибе; о дизању и држању врта, воћњака, винограда, њива, ливада и шуме; о најбољим ратилима и другим домаћим справама; о дизању и држању куће, покућства; о осветљењу, грејању, пожару и осигурању против њега; о држању газдалука, особито мањих, и о подизању завода и задруга од опште користи.

Из науке о чувању и неговању здравља иште се нарочито да се напишу дела: о отхрањивању мале деце у школи, као и сачувању здравља у одраслијих и старијих у ратара, занатлија и других, и то по назорима не само државних већ и других медичких и хигијенских школа; о владању и помоћи у прекој невољи и опасности живота; о владању у редњама и поморима, о дворењу болесника и најпростијем помагању њиховом онде, где нема лекара, као и о лечењу дијетом, ваздухом, водом, воћем, млеком, купањем, трењем, гимнастиком, и т. д.

Забавна дела треба да се црпу из нашег народног живота и из живота сродних нам словенских племена.

На насловном листу сваке књиге доћи ће лепо израђени лик народног добротвора Петра Коњевића с лаворовим венцем око њега. Осим тога биће на свакој књизи и натпис, да је књига издана трошком фонда Петра Коњевића.

„Књиге за народ“ доносиће и слике, где то захтева сам предмет по себи.

Дела треба да су оригинална, али могу бити и прераде и преводи. Главно је, да служе на корист народу.

При прерадама треба да се означе дела, по којима је што прерађено, а при преводима писци, од којих је што преведено.

Начин писања да буде лак, разумљив за свакога, који зна читати и писати. Језик да је чист, народан.

У овај мах излазиће свака два месеца по једна „Књига за народ“ у величини од 2 до 4 штампана табака малога кола. Свака од тих књига штампаће се у 4000 комада и шиљаће се бесплатно за годину дана свима српским црквеним општинама, а после тек на њихово захтевање. Свака свеска стајаће само десет новчића, да би је сваки што лакше могао набавити.

Ради уређивања тих „Књига за народ“ одређено је из чланова књижевног одељења нарочити одбор, који ће приповлане рукописе бесплатно оцењивати, свака два месеца састајати се и о раду своме извештавати књижевни одбор и одељење.

У редакциони одбор изабрани су: Председник др. Ђорђе Натошевић, подпредседник Светозар Савковић, и чланови Ђорђе Рајковић, др. Ђорђе Дера и секретар А. Хаџић.

Примљена дела награђиваће се по штампаном табаку, и то: преводи или прераде највише до 10 фор., а оригинали највише до 20 фор.

За писање дела за те „Књиге за народ“ биће позвани у првом реду чланови књижевног одељења, а и други наши књижевници, особито они, који живе у средини свога народа, па имају довољно прилике да што потпуније и тачније проуче сав живот и рад му, светле и тамне стране му и да се упознају са потребама свога народа.

Сваки писац, који усхте радити што за те „Књиге за народ“ добијаће на захтевање обавештаја од одбора о свему, што се тиче израде самих предмета.

Прва књижица донеће и биографију Петра Коњевића, коју ће написати др. Илија Вучетић.

Свака књига биће за себе целина. Од мањих расправа улазиће и по две у једну свеску, ако су сродног садржаја.

Дела, која ће ширити у народу нашем морал, доносиће и развијаће начела о поштењу, честитости и свију других моралних врлина. Дела та поучаваће наш народ, како ће да чува и негује лепе своје обичаје из старине и како ће се клонити злих, убитачних навика.

Те књижице доносиће и добре примере и узоре, у које би нам се ваљало угледати.

Посао око растуривања тих књижица поверће се издавачу српских књига А. Пајевићу, као главном комисионару тог матичиног издања.

Књижице ће се те одмах разашиљати, чим која на свет изађе

Свакако ће се гледати да прва свеска изађе о ускрсу ове године.

Ради штампања тих књижица позваће се овдашње српске штампарије, да поднесу своје понуде, па ће се тај посао поверити оној штампарији, која учини најпробитачнију понуду.

Кад се прибере довољно градива издаће се проглас на народ, у ком ће се изложити дела, која ће у тим „Књигама за народ“ угледати света. —

Прва редовна седница књижевног одељења заказује се за 24. април (6. мај.) о. г. у 3 сахата по подне.

Ова ванредна седница трајала је од 3 до близу 7 сахата по подне.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 17. (29.) јануара 1885.

Жито	ново из Потисја	— —	78 80 ф.	8.65 ф.	8.85
„	„ „	— — — —	75 77 „	8.20 „	8.55
Жито	банатско	— — — —	76 78 „	8.20 „	8.60
„	„	— — — —	78 75 „	7.90 „	8.15
„	бачко	— — — —	78 80 „	8.65 „	8.85
„	„	— — — —	75 77 „	8.20 „	8.5
Жито	влашко	— — — —	78 „	7.80 „	8.2
„	„ по квалитету	— —	77 „	7.60 „	7.75
„	„	— — — —	76 „	7.40 „	7.50
„	„	— — — —	74 „	7.20 „	7.50
„	српско	— — — —	74 76 „	7.30 „	7.50
Узанц-жито	за март-април	— — ф.	8·24 „	8.26	
„	за септ.-октобар	— — — „	8.82 „	8.84	
Раж	нова мађарска	— — — — — „	6.85 „	7.30	
„	влашка	— — — — — — „	6.50 „	6.80	
Јечам	нов за храну	— — — — — — „	6·25 „	6.35	
„	по квалитету средња роба	— — „	6.70 „	6.90	
„	за пивару	— — — — — — „	8·50 „	9·—	
„	влашки	— — — — — — „	6.35 „	6.60	
Зоб	нова трг. роба	— — — — — „	6.40 „	6.50	
„	фина роба	— — — — — — „	6.55 „	6.70	
Узанц-зоб	за март-април	— — — — „	6.70 „	6.72	
„	за септ.-октобар	— — — „	—.— „	—.—	
Проја	мађарска	— — — — — — „	6.— „	6.25	
„	влашка	— — — — — — „	6.25 „	6.50	
„	за октобар-новем.	— — — — „	6.— „	6·15	
Кукуруз	готова роба, банатски	— — „	6.50 „	6.60	
„	„ „ „	— — — „	5.35 „	5.50	
„	за мај-јуни банатски	— — „	—.— „	—.—	
„	за јуни-јули банатски нови	— „	—.— „	—.—	
Кукуруз	за јули-август	— — — — „	—.— „	—.—	
„	за август-септембар	— — — — „	—.— „	—.—	
„	за мај-јуни 1885.	— — — — „	5.76 „	5.78	
„	за јануар-фебруар 1885	— — „	—.— „	—.—	
Репица	готова роба Kohl	— — — — „	11.75 „	12.25	
„	банатска	— — — — — — „	11·— „	11.25	
„	за август-септембар Kohl 1885	— „	12.½ „	12·½	
„	за јули-август банатска	— — „	—.— „	—.—	
Горушица	по квалитету	— — — — „	6.25 „	6.50	
Мувар	„ „	— — — — — „	8.— „	8.50	
Ланено семе	по квалитету	— — — — „	12.55 „	13.—	
Кудељно семе	„	— — — — — „	13.75 „	14.50	
Бикеч	по квалитету	— — — — — „	6.75 „	7.25	
Пасуљ	бела крупан	— — — — — — „	8.50 „	9.—	
„	„ француски	— — — — „	10.25 „	10.50	
„	шарени	— — — — — — „	5.50 „	6.—	
Погачице	од репице	— — — — — — „	5.50 „	6.—	
Погачице	од горушице по квалитету	— — — „	5.— „	5.50	
Мекиње	груба роба	— — — — — „	8·80 „	—·—	
„	фина роба	— — — — — — „	4·30 „	—·—	
Паприка	трг. роба	— — — — — — „	—.— „	—.—	
„	фина роба	— — — — — — „	—.— „	—.—	
Мед	оцеђен	— — — — — — — „	27.— „	28.—	
„	вошчан	— — — — — — — „	25.— „	26.—	
„	за октобар-новембар оцеђен	— — „	—.— „	—.—	
Восак	розенауски	— — — — — — „	140.— „	146.—	
„	славонски	— — — — — — „	142.— „	147.—	
Шљиве	српске гот. роба у бурадма	— „	—·— „	—·—	
„	„ „ „ у џакови	— — „	8.— „	10.50	
„	узанц роба за окт. нов. у бурадма	„	—.— „	—.—	
„	„ „ „ у џакови	— — „	10.— „	—.—	
„	босанске гот. роба нова у бурадма	„	—.— „	—.—	
„	„ „ „ у џакови	— „	8.50 „	12.50	
„	узанц роба за окт. нов. у бур.	„	—.— „	—.—	
„	„ „ „ у џакови	— „	—.— „	—.—	
Шекиња	готова роба, славонски	— — „	17.25 „	18.—	
„	банатски	— — — — — „	16.— „	17.—	
„	септембар-октобар славонски	— „	—.— „	—.—	
Скањска маст	варошка	— — — — „	54.50 „	55.—	
„	„ сеоска роба	— — — — „	53.— „	54.—	
Сланина	сољена варошка	— — — — „	46.— „	47.—	
„	„ сеоска роба	— — — „	44.— „	45.—	
Шпинарке	прима мађарске 1883	— — „	14.— „	15.—	
„	прима мађарске 1884	— — „	14.50 „	16.—	

Шишарке секунда „ 1884	— —	„ 9.—	„ 12.—
„ прима српске 1882.	— —	„ 12.—	„ 13.—
„ прима босанске 1883.	— —	„ 9.—	„ 11.—
Овчије коже српске по 100 ком.	— —	„ —.—	„ —.—
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.		„ 43.—	„ 45.—
Јареће за обуће по 102 комада	— — —	„ 160.—	„ 170.—
Јагњеће српске нове 102 ком.		„ 80.—	„ 110.—
„ нове хрватске 102 комада	—	„ 110.—	„ 115.—
Коњије хрватске за 56 кила	— — —	„ 61.—	„ 63.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила		„ —.—	„ —.—
„ српске за 56 кила	— — — —	61.—	„ 62.50

све без погу и рогова са 2% шконто.

Храна. Крај свих лабавих извештаја из Америке, био је чврст наш житарски рад и уз слабу понуду а приличну вољу за куп, продало се свега око 60.000 мтр. цнт. у овој првој половици недеље. Цена јесењег жита ослабила је са неколико новчића а пролетњег-термина одржала се пак непромењено. Кукуруз за мај-јуни такођер се одржао у цени. За готову робу показује се слабо потребе те с тога су и цене скучене. Јечам без промене. Раж бележи врло чврсте цене и тражена је за извоз. Зобљом влада чврст правац и партије које приспу амо, брзо се покупују по добрим ценама, те тако одговарају мања робе за овамо.

Продукти. У послу са шљивама још једнако нису се опоравиле цене, но овога пута имамо јавити неке живости у другом једном правцу. По закључку берзанског већа, имају се од сада правити закључци, само у мтр. цтма и количинама, које се дају подесити са 100 т. ј. гласиће шлусеви на 100, 200, 300 и т, д. мтр. цтн. Прекјуче поцарен је први такав шлус од 200 мтр. цтн. Српске увоз-робе по фор. 10 од 56 кграма, за лиферовање пола робе у Октобру, а пола у Новембру месецу, са ф. $3^1/_2$ капаре по мтр. центи; даље је у току недеље продано: 600 врећа ситне робе по ф. $7^3/_{14}$, босанске од 92 комада по ф. 9, од 110 ком. по ф. 7 и од 75—80 ком. по ф. 11. Пекмез је живо пазариван оне недеље и предало се око 10 вагона, а постивавало се за робу ф. $17^1/_4$. $17^1/_2$ 3 ф. 18 по мтр. цтн. Мед је непромењено лабав. Ораси бележе своје старе цене. Варива се слабо одржала.

Ситнице.

Целокупан број коња у целом свету износи од прилике 58 милиона. Али ту није урачунат и број хинеских и јапанских коња. Од већих држава има Аустро-Угарска 3,486.000 коња (на Аустрију 1 милион 307.000, на Угарску 2,170.000), Француска 3,000.000, Русија 24,470.000, Немачка 3,352.000, Велика Аританија 2,255.000 Турска 1,100.000, уједињене државе америчке 9.504.000, Аргентинска република 4,000.600 и Урагвај 1,600.000 коња.

Дописка уредништва.

Госп. И. М. у Б. Ваше ће нам ствари увек добро доћи, но садањи прилог стигао нам је касно. Писали смо сами о тој ствари. За ону ствар, за коју велите на крају писма да није нужна, ми вам велимо: нужно је а и у реду је.

ПОЗИВ
у редовну главну скупштину
СРПСКЕ НОВОСАДСКЕ ЧИТАОНИЦЕ.

Овим се у смислу §. 13. друштвених правила сазива редовна главна скупштина **српске новосадске читаонице** за **недељу 27. јануара (8. фебруара)** о. г. у **3 сата после подне** у читаоничку дворану, на коју се овим и сва поштована г.г. чланови исте читаонице позивају.

Из одборске седнице држане у Н. Саду 15. (27.) јануара 1885.

Јован Марић, тајник. **М. Димитријевић**, председник.

„Schlittenparthie“. Galop (mit Schnellebändern ad libitum), конпоновао J. H. Менер. Издање Menner u. Schleuning, у Сегедину. Цена је: у две руке 90 новч. (Уз то прапорци 40 новч.) у четир руке 1 ф. 20 новч. (Уз то прапорци 90 новч.)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је из штампе:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Књига 141. (Свеска прва за годину 1885.)

У овој свесци налазе се ови саставци: I. Сремско вино. Еволошка расправа М. Петровића. — II. Бранко Радичевић. Од Драгутина J. Илијћа. — III. Ђеке народне игре, до сада непокупљене или друкчије описане. Прибрао Мојо Медић. (Свршетак.) — IV. Федра. Трагедија у 5 чинова, написао Ж. Расин. С француског превео Никола В. Ђорић, — V. О управи и надзору школском. (Једно суврено педагошко питање.) Од Мите Нешковића. — VI. Књижевност: Жубори и вихори. Песме Милорада П. Шапчанина. Оцена М. Савића. — VII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора о одељења г. 1883.

У књижевном раду матичином штампане су ове оцене: 1. Оцена Мите Петровића на забавно-поучни чланак Ђорђа Глибоњског под насловом: „О коњу.“ — 2. Оцена дра Илије Огњановића на чланак Ђорђа Рајковића под насловом: „Лекари, лекарнице и болнице, прилог за монографију Новога Сада.“ — 3. Оцена Мише Димитријевића, дра Ђ. Дере и дра Младена Јојкића на дело дра Лазе Костића: „Основно начело. Критички увод у општу философију.“ — 4. Оцена дра Милана Савића на песме Драгутина J. Илијћа: „Мода“ и „Анакреонке“ — 5. Оцена Светозара Савића на дело Стевана Мерле под насловом: „Poviest zavičaja Srema“

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране добијаће „Летописе“, који им припадају, поштом.

„КЊИГЕ ЗА НАРОД.“
ИЗДАЈЕ „МАТИЦА СРПСКА“ ИЗ ФОНДА ПЕТРА КОЊЕВИЋА.

„Матица Српска“, по наредби главне скупштине своје, издаваће из фонда Петра Коњевића „Књиге за народ“, које ће доносити така поучна и забавна дела, која ће наш народ подивати и снажити морално и материјално, и којаће га поучавати, како да чува и негује своје здравље.

У делима, која ће да шире у народу нашем морал, износиће се начела поштења, честитости и свију других моралних врлина. Делима те врсте иде се на то, да се поучава наш народ, како да чува и негује лепе своје обичаје из старина и како да се клони злих, убитачних навика, било да имају свога корена у самом народу, било пак да су се одомаћиле са стране.

Нарочито се напомиње, да се тражи, да се напишу дела: о васпитању и учењу деце, домаћем и школском, у основној школи и после школе; о васпитању нашег женског света, о задатку и дужностима Српкиње као жене, матере и домаћице; о задатку и дужностима доброга мужа, оца и домаћина; о дужностима доброга момка и девојке, доброга господара и госпође, доброга слуге и слушкиње, доброга трговца и занатлије, доброг општинара и грађанина, доброг старешине, породичног и општинског, и доброг сиештеника, учитеља и учитељице, научењака, лекара, чиновника, и т. д.

Добро би било, кад би се свугде изнели и добри примери и узори, у које би се ваљало угледати.

Да се наш народ материјално подигне, тражи се, да се пишу за њега така дела, која ће распростирати здрава начела народне привреде, која ће га упознавати са условима, до којих стоји, хоћемо ли напредовати у обрађивању земље, индустрије и трговине, која ће га упућивати на разуман, разборит рад, на истрајност, штедњу, умереност, трезвеност и старање за своју бољу будућност.

Особито се тражи, да се пишу дела: о подизању и држању стоке, и у опште и посебице; о дизању и држању коња, краве, овце, козе, живине, пчеле, свилене бубе и рибе; о дизању и држању врта, воћњака, винограда. њива, ливада и шуме; о најбољим ратилима и другим домаћим справама; о дизању и држању куће, покућства; о осветљењу, грејању, пожару и осигурању против ватре; о држању газдалука, особито мањих, и о подизању завода и задруга од опште користи.

Из науке о чувању и неговању здравља иште се нарочито, да се напишу дела: о отхрањивању мале деце, о сачувању здравља деце у школи, као и о сачувању здравља у одраслијех и старијих, у ратара, занатлија, трговаца и других, и то по назорима не само државних, већ и других медичких и хигијенских школа; о владању и помоћи у врекој невољи и опасности живота; о владању у редњама и поморима; о дворењу болесника и најпростијем помагању њиховом онде, где нема лекара, као и о лечењу дијетом, ваздухом, водом, воћем, млеком, купањем, трењем, гимнастиком, итд.

Забавна дела нарочито да се црпу из нашег народног живота и живота сродних нам словенских племена.

„Књиге за народ“ доносиће и слике, где то захтева сам предмет по себи.

Дела треба да буду оригинална, али могу бити и прераде и преводи. Главно је, да служе на корист народу.

При прерадама ваља да се означе дела, по којима је што прерађено, а при преводима писци, од којих је што преведено.

Начин писања ваља да је лак, разумљив за сваког, који зна читати и писати. Језик да је чист, народан.

У овај мах излазиће свака два месеца по једна „Књига за народ“ у величини од 2 до 4 штампана табака малога кола.

Свака од тих књига штампаће се у 4000 комада и свака свеска стајаће само 10 новчића.

Ради уређивања тих књига за народ одређен је из чланова књижевног одељења нарочити одбор, који ће припослане рукописе бесплатно оцењивати, свака два месеца састајати се и о раду своме извештавати књижевни одбор и одељење.

Дела, која се приме за те „Књиге за народ“ награђиваће се по штампаном табаку, и то: преводи или прераде највише до 10 фор., а оригинали највише до 20 фор.

Сваки писац, који усхте радити што за те „Књиге за народ“, добијаће на захтевање обавештаја од одбора о свему, што се тиче израде самих предмета.

Дајући то нашем књижевном свету на знање, „Матица Српска“ позива све чланове свога књижевног одељења и све друге српске књижевнике, да умним радом својим потпомогну „Матицу“ у издавању тих „Књига за народ“.

Из ванредне седнице књижевног одељења „Матице Српска“ у Новоме Саду 12. (24.) јануара 1885.

А. Хаџић с. р., секретар.

Председник „Матице Српске“: **Др. Ђорђе Натошевић**, с. р.

„НЕВЕН“
ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ,

доноси у своме првом броју за годину 1885. овај садржај: 1. Мала Талијанка, (песма са насловном сликом). 2. „Јелка“, од чика Ђуре. 3. Шала. 4. Страшан зимњи догађај, (са 17 слика). 5. Кажњена тврдоћа и непоштење, од брата Чеде. 6. Два брата, од Светозара Н. Тодоровића. 7. Сироче, песма од Павла К. Лагарића. 8. Цртице из живота Моцартова, од гђе Евгеније Фоа. 9. Из животињског света. 10. Дечије игре. 11. Чкаљ и раст, од („О.“) 12. Даштања. 13. Чика Јовина пошта,

Рукописи и све што се тиче уредништва; шаље се на адресу: Dr. Jov. Jovanović Wien IX. Porcelangasse Nr. 56. — „Невен“ чика Јовин лист излази двапут месечно на читавом табаку. Цена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 ф., на пола године 2 фор. за Србију и Црну Гору и остале крајеве 10 дин. или 5 фор. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 фор. 50 новч. на пола године, и шиље се на адресу:

Штампарије А. Пајевића у Н. Саду.

III. ЧИТАНКА
ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ОСНОВНИХ ШКОЛА

написао

СТЕВО ЧУТУРИЛО

гимназијални учитељ.

Штампа и наклада Браће Јовановића у Панчеву.

Живи интерес, којим су у српском школству предусретнуте досадашње (I. и II.) читанке г. Стеве Чутурила, а и сама потреб, да школе у крајевима српског југа дођу до ваљаних читанака на своме наречју, охрабрише нас и принудише, те ево издадосмо и III. Читанку од истог писца.

План, по коме је ова Читанка састављена, у ничем се не разликује од онога, по коме су написане и досадашње његове Читанке, и он у свему одговара захтевима модерне наставе. Признато је, да је при распореду читаначке грађе најцелисходнија синтетични поступак; а да се писац тога начела држао, показује и ова подела: I. О човеку; II. О породици и друштвеном животу; III. О домаћој животињи; IV. О башти; V. О завичају и отачаству; VI. О школи и цркви; VII. О пољу и ливади; VIII. О шуми; IX. О земљи; X. О води; XI. О ваздуху; XII. О небу; XIII. О времену; XIV. О богу.

Као што се види, писцу је била полазна тачка индивидуа сама васпитаника, кога он најпре вежба у посматрању и познавању сама себе, а за тим га проводи кроз следећа одељења те га поступице упознаје са свим, што га среће у природи и у животу. Ту га он руководи од предмета до предмета, од ближега к даљему, од познатијег к непознатијем; шири и умножава дечије сазнање и пита га оном храном, која условљава, како срећу појединца, тако породице, друштва, општине и отачаства. Писац је настојао, да му Читанка буде средиште целе школске наставе, и зато је у њу прикупио врло обилату и одабрану грађу како за умно тако и за морално и естетично образовање детета. Дидактично разлагање свуде је заслађено поучним причицама, загонеткама и сходним песмицама најбољих наших писаца. Особита пажња обраћена је поукама о чувању здравља. Језик је лак и према дечијој доби удешен.

Овакe особине књиге и учиниле су, те је ова Читанка, чим је света угледала, од стране књ. црногорског министарства просвете усвојена за учебник у тамошњим школама. Надамо се, да смо издањем исте послужили интересу српске школе, те да ће и у другим нашим крајевима ова књига бити прихваћена истим интересом.

Цена је књизи 28 новчића, а препродавцима дајемо уобичајени рабат.

Панчево, децембра 1884.

Књижара браће Јовановића.

ОГЛАСИ.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
НИКОЛЕ КОНТИЋА
У ИНЂИЈИ

потребује једног млађег спомоћника, који може одма ступити. 1—2

Први, прави бонбони за прса од сладова екстракта J. Хофа, што терају слуз, завијени су у плаву хартију.

Јована Хофа пиво за здравље од сладова екстракта 1 флаша 60 новч.	Јована Хофа концентрисани сладов екстракт 1 флаша ф. 1.12, мала 70 н

С видљивим успехом ово су прописивали у многим болестима лекарски велинани, као у Бечу: професори Др. пл. Вамбергер, Шретер, Шницлер, пл. Рокитански, пл Баш, Фингер и др; у Берлину: професори Др. Фрерихс, пл. Лангенбек, Оск. Либрајх и мн. др

Јов Хофа бонбони за прса од слад. екстракта по 60, 30, 15 и 10 пов. у плавим кесама.	Јов. Хофа шоколада за здравље од слада $^1/_2$ киле I. ф. 2.40, II. ф. 1.60 $^1/_4$ киле I ф. 1.30, II. 90 пов.

ВИСОКА ПРИЗНАЊА

леку, који је стекао, као до сада ниједан препарат, хвалу свију сталежа због своје недостижне лековитости за одржање здравља.

ГОСПОДИНУ

ЈОВАНУ ХОФУ

проналазачу и творничару сладових препарата, дворском лиферанту свију готово суверена европских, Беч (Graben, Bräunerst. 8.)

Дворац Фридланд (Чешка) 21. нов. 1882.

Нека се пошаље Њеној Ексцеленцији госпођи грофици Клам Галас, 50 флаша вашег изврсног J. Хофа пива за здравље. Дворац Фридланд, грофовска кућевна канцеларија: Вебер.

Молим, да ми одмах пошљете 24 флаше вашег изврсног J. Хофа пива за здравље од сладова екстракта у наточ. Гмунден, 11. дец 1883 Комп Прокеш-Остен.

Одмах пошаљите под адресом Ервин гроф Ауерсперг, дворац Турнаухарт, пошта Гуркфелд, 60 флаша вашег изврсног J. Хофа пива за здравље од сладова екстракта. Ервин гроф Ауерсперг.

Нека се пошље у наточ под адресом Ернст гроф Тиге, ц. кр. потпуковник, коморник Њ. кр. Висости архихерцега Сигисмунда, Гминд. Д. Ауст., 10 флаша Јов. Хофа пива за здравље. Ернст гроф Тиге, ц. кр. потпуковник итд

Телеграм, Нитражанбокрет. Молим за пошиљку вашег изврсног Јов Хофа пива за здравље и бонбона за прса. Бројан, Херцегкиња Олденбуршка.

Хају Собосле, 1. марта 1884 Молим, да ми пошљете ваше J. Хофа сладове лековите препарате (пиво и бонбони.) Софа грофица Старценска.

На општу корист објављујем, да сам катар и кашаљ, после узалудне употребе разних лекова, J. Хофа сладовим препаратима потпуно излечио. С тога сваком болнику исте препоручујем. Будимпешта, 6. апр. 1878. Чикас Јанош, кр. мађ. домбрански капетан.

Учтиво молим, да ми што пре, поштом, пошаљете од вашег чувеног J. Хофа пива за здравље и 13 флаша и 3 кесе бонбона од слада, у наточ. Аљагош, 24. марта 1884. Каман Јанош.

Ваше пиво деловаше успешно; молим вас поново за 13 флаша и 3 кесе бонбона у наточ. Аљагош, 17. апр. 1884. Каман Јанош.

Мајдан Анатал-Дорог, 16. авг. 1882. Молим 10 флаша вашег изврсног J. Хофа пива за здравље што пре у наточ. С поштовањем Павле Чадеш, пенјач у мајдану Анатал, жуп. ђурска.

Искази крунисаних глава:

Њ. В. цар Фрања Јосиф I.: „Радујем се, што могу одликовати човека, као што сте ви.“ — Њ. В. цар Вилијем I.: „Снагу, што стомак лечи и леп кус.“ — Њ. В. цар Русије: „100 флаша вашег изврсног сладовог екстракта пошаљите у Царскоје Село (Шувалов.)“ — Њ. В. краљ Саске: „Врло је добро чинило краљици матери.“ — Њ. В. покојни краљ Прусије: „Хофов сладов екстракт добро чини стомаку.“ — Њ. В. краљ Данске: „Ја сам с радошћу уверио се о лековитости вашег сладовог екстракта на себи самом и на члановима моје породице.“ — Њ. В. краљ Румуније: „Добар глас ваших изврсних творина.“ — К. В. кнез хохенцолернски: „Ником не доликује осим вами натпис вашег одличја „Bene merenti.“ — К. В. кнез Етинген-Валерштајнски: „Човечанска је дужност признату лековитост на јавност изнети“ — К. В. принцеза Велса: „Молим за што бржу пошиљку.“ — К. В. земљански гроф хесенски: „Признаната лековитост — признање вам са свију страна.“

Главни депо код Д. Коде, браће Вагнера и Е. Дицгена у Новом Саду,

Загреб: Арасим, апотека Салватор. Београд: Др. J. Ђурић апот. Ст. Бечеј: Г. Петковић. Бечкерек: Л. Шницлер. Карловац: Бенић. Ђаковар: Адолф Кон. Осек: Ф. С. Тирнера син. Кикинда: Е. Бретнер апот. Река: Ник. Палагић. Панчево: П. Кранчевић, Ф. Рада апот. Рума: Браћа Ристер. Земун: Ф. пл. Бенко апот. Сисак: Вернак, Перлик. Суботица: Д. Стојковић. Темишвар: А. Бабушник. Вршац: Браћа Хофман, Франк. Винковце: Л. пл. Алеман апот. Вуковар: Т. Михајловић. Бела Црква: Јос. Бошић. Сомбор: Густ. Фалционе, Храловски и Стрилих. Митровица: Јован С. Мијић. 4 4

Основано 1847, у Бечу и Будимпешти 1861. 60 високих одличја.

СТОВАРИШТЕ НАМЕШТАЈА
САМОТВОРНИХ СТОЛАРСКИХ И ТАПЕЦИРСКИХ ПОСЛОВА
Л. МЕНРАТА
НОВИ САД, главни трг број 631.

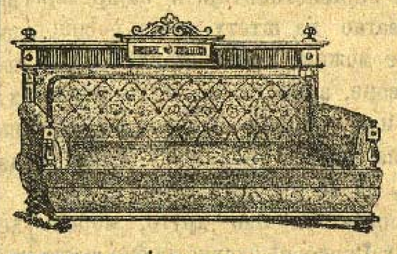

препоручује своје велико и врло добро уређено складиште свију врста дрвеног и душек намештаја, **потпуно, правилно начињене гарнитуре за ручаонице и за спаваће одаје** у свима врстама дрвета; салонски намештај у сваком жанру. **Отомани, балзак, шез лонг, дивани, постеље за одмарање** и т. д. **у строго солидној изради и најјефтиније цене.**

При знатном сортману **штофова за намештаје** из најпознатијих творница у приватном сам положају п. т. купцима увек **најновије** дати и евентулне наруџбине **брзо** иммирити.

Нарочито свраћам пажњу публике на пуне ефекта **предмете за декорацију одаја.**

За тим имам на стовуришту: **ћилимове за под, ћилимове за софу, постеље, зид и за одаје уз дуж** у свима квалитетима, за тим тако зване Cocosläufer-е и **простираче,** по **творничке цене.**

Уз једкну накнаду трошкова примам на се **разапињање, простревање и опрему ћилимова.**

За тим примам наруџбине за **намештајну опрему за удаваче. опрему за хотеле, гостионице и кафане, купатила и бирое.** Стовариште **савијеног намештаја и неполитираног кујног намешта, огледала, ролоа, застора** и свију артиклова за намештај по најјефтиније цене. 5—16

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.